

АЁЛ КЎЗ ЁШЛАРГА ИШОНМАЙДИ (қисса)

4-қисм

Розия ўз иш ўрнида, вокзал маълумотлар хонасининг каталакдек, ёп-ёруғ хонасида маъюс ва паришон ўтираркан худди шу воқеаларни изтироб билан эслади.

- Қарғишим тутди сени, Ғани, - дея пичирлади у ўз-ўзига. – Ит эдинг, ит ўлимини топдинг.

Шу чоғ вокзал ичкарасига кирган икки нафар милиция ходими тевааракни синчиклаб кўздан кечиришди, сўнг маълумотлар хонаси томон юришди.

- Кечирасиз, синглим, - деди улардан бири туйнукдан мўралаб. – Мободо, мана бу нусхага кўзингиз тушмадими?

Милиция ходими Розияга кичик бир суратни узатди. Розия суратдаги Латифни дарров таниди. Ўтган тундаги унинг кулимсираб турган чехраси лоп этиб кўз ўнгида жонланди. Бироқ аёл эҳтиёт йўлини тутди.

- Билмадим, - деди елка учуриб. – Бу ердан қанча одам ўтиб-кайтади, ҳаммасини эслаб қолиш қийин.

- Мободо кўзингиз тушса дарҳол бизга хабар қилинг.

- Намунча, жуда зарурми?

Икки милиционер ўзаро кўз уриштириб олишди.

- Ҳа, зарур, жуда зарур, - деди ўша сурат узатгани. – У хавфли жинойтчи. Балки сиз ҳам эшитгандирсиз, учинчи микрорайонда қотиллик содир бўлган. Бир киши хотинини жазмани билан тутиб олган. Сўнг хотинини пичоқлаб, жазман эркакни балкондан

улоқтириб юборган, ўзи эса қочиб кетган. Ўша қотил суратдаги мана шу нусха. Латиф Мирзаев.

- У узоқни кўзлаб йўлга чиққан бўлиши мумкин, - дея гапга аралашди иккинчи милиция ходими, - шунинг учун сизга тайинлаяпмиз, синглим. Бунақа одамлар довдираб, гангиб тез кўзга ташланади. Сиздан илтимос, теваракка озгина эътиборли бўлиб турсангиз.

- Яхши. Албатта, эътиборли бўламан, - деди Розия суратни қайтиб узатаркан. – Мободо кўзим тушса вокзал милицияхонасига хабар бераман.

Милиция ходими кулди.

- Нега суратни қайтиб беряпсиз. Усиз қандай танийсиз. Бу сурат сизга, бизга ўзимизники етарли.

Посбонлар кетишди. Розия Латифнинг суратига яна ўғринча кўз ташлади. Ўтган тунда туйнук олдида ўралашиб турган Латиф, унинг кулишлари, қилиқлари яна бир-бир хаёлидан ўтди.

- Демак, Ғани шунинг хотини билан юраркан-да... – дея ўз-ўзига пичирлади аёл. – Латифнинг сафарга чиққанини эшитиб дарров етиб борган. Сўнг Латиф ака поездга улгурмай қайтиб боргану...

Розия гўё чинқириб юборишдан кўрққандай кафти билан оғзини беркитди. Кўзлари катта-катта очилди.

Айни пайтда аёл Наби, Рустам деган қиморбозлар «мумё» топиш илинжида унинг ҳовлисига девор ошиб киришганини, бироқ орган ходимлари томонидан қўйилган пистирмага дуч келиб, қўлга тушишганини билмасди.

* * *

Латиф тун кезар арвоҳлардек изғиб-изғиб шаҳар жанубидаги истироҳат боғлардан бирининг ҳудудига кириб қолди. У тунаш илинжида қулайроқ жой ахтариб юрарди. Назарида, хануз дов-дарахтдан иборат бу маскан унинг учун бошпана бўладигандек туюлди.

Баланд-баланд дарахтлар гўё йигитнинг аҳволига ачингандай шамолда енгил чайқалиб, шитирлаган-шивирлаган товуш чиқаради. Қайлардадир тун ҳашоратлари чириллайди.

Латиф қуюққина буталар панасини кўзлаб ўша томонга юрди. Лекин етган жойда илкис тўхтади. Чунки буталар тагида ястанган аллақандай йигит ва қиз бир-бирини ялаб-юлқашарди. Латиф қаён юрарини билмай, бир зум уларга анграйиб қолди.

- Ўв, брат, - дея туйқус ўшқирди бута тагидан йигит, - намунча бақрайиб қолдингиз, гап борми?

Қўрқиб кетган Латиф ғудранганча у ердан узоқлашди.

Қиз хиринглаб кулди.

Қочоқ эр яна анча пайт боғ аро ивирсиб юргач, қулайгина ёғоч ўриндиқ топди. Аввал бироз ўтириб, тевааркни томоша қилди. Сўнг оёқларини йиғиштириб ўриндиқ устига ётди. Шу чоғ қайгўрдандир қари дайди ҳассасини дўқиллатиб келиб қолди.

- Эй, бола, - деди у хириллоқ товушда, - бу жой зайнит. - Қани, бўшат.

Латиф шоша-пиша ўриндиқдан турди. Ихраб-ихраб жойига чўзилаётган дайдини анқайганча кузатди.

- Янгимисан дейман, а, болам? - деди қари дайди минғирлаб. - Бу атрофда ҳамма жойлар банд, овора бўлиб юрмагин. Сен яхшиси вокзалга бор. Ҳали уст-бошинг тузуккина экан, мелиса шубҳа

қилмайди, йўловчи бўлса керак деб ўйлайди. У ерда маза қилиб ётасан.

- Маслаҳатингиз учун раҳмат, ота, - деб пўнғиллади Латиф.

Аммо қари дайди ҳеч қандай жавоб бермади. Зум ўтмай унинг баралла хурраги теваракни тутди.

* * *

Вокзал маълумот бериш бўлмасида Розия Латифнинг суратига мамнун ва масрур кайфиятда тикилиб ўтирарди.

- Менинг холоскорим, - деб пичирлади у.

Шу пайт бўлмага хизматдош қиз Барно кириб келди. Розия шоша-пиша суратни яширди.

- Роз, вуй, қанақа зерикмай ўтирибсан? – деди Барно чимирилиб. – Ман роса сиқилиб кетдим.

- Мен ҳам диққинафас бўлиб кетдим. Эндигина олдингга чиқмоқчи бўлиб тургандим.

Шу пайт Розиянинг кўзи вокзалнинг ойнабанд йўлаги ортида минг бир саросима билан гангиб турган Латифга тушди.

- Барнош, - дея зўраки илжайди Розия, - жойимда бироз ўтириб тургин. Жа кўнглим айнияпти, бирров очик ҳавога чиқиб келай.

- Бора қол, мен одамларни томоша қилиб ўтириб тураман.

Розия ўрнидан турди. Юраги дук-дук урганича вокзал ташқарисига чиқди. Кўзи билан зимдан Латифни излади. Латиф бош эгиб, елка қисиб вокзал яқинидаги дарахтзор оралаб борарди. Розия тез-тез юриб унга етиб олди. Атроф кимсасиз, қоронғу. Вокзал чироқларининг ғира-шира ёғдуларигина теваракни ола-чалпоқ ёритиб турарди.

- Латиф ака! – деб чақирди Розия, бироз ҳаяжонли товушда.

Қочоқ эркак чўчиб ортига бурилди. Юз-кўзлари тўла таҳлика, ваҳима. Сўнг аёлни таниб зўраки илжайди.

- Розияхон, сизми?

Улар бир-бирига яқинлашдилар. Розиянинг кўзларидан шашқатор ёш оқарди.

- Латиф ака, - деди у беихтиёр эркакнинг қўлларидан тутиб, - сиз менинг халоскоримсиз.

Латиф нега аёл бундай деётганини тушинмай, бир зум каловланиб қолди.

...Айни пайтда ёш изкувар Шербек Узоқов ўз бошлиғи подполковник Манзура Ҳамидовнага ҳеч каловланмай ҳар бир сўзни дона-дона қилиб ахборот берарди.

- Манзура Ҳамидовна, сизнинг кўрсатмангиз бўйича Мавлонов Абдуғанининг ҳовлиси атрофига қўйилган пистирма иш берди. Мавлоновнинг ҳамтовоқлари қўлга олинди. Хўш-ш... Мавлоновга тегишли «Москвич»ни ҳам яхшилаб текширдик. Машина салонидан тўрт ярим килограмм наркотик модда топилди.

- Яшанглар, йигитлар. Айтганча, анови қочоқ эр ҳали топилмадими? Ишхонасини аниқлаб, суриштирдиларингми?

- Суриштирдик, Манзура Ҳамидовна. Айни пайтда у меҳнат таътилида экан. Умуман, уни қидириш давом этаяпти. Эртагача дараги чиқиб қолар.

- Яхши, бўшашманглар. – деб қўйди подполковник аёл, аллақандай қоғозларни титкилашга тушаркан.

Шербек Узоқов тура бошлади.

- Айтганча, Манзура Ҳамидовна, Абдуғанининг ҳовлиси ёнида кўлга олинганлар дастлабки терговдан ўтишди. Калаванинг учи Абрай лочинга қараб кетяпти.

- Шунақами? – деди бошлиғ ўйчан.

Улар маъноли кўз уриштириб олишди.

* * *

Латиф ва Розия дарахтлар панасидаги ёғоч ўриндиққа ёнма-ён ўтиришди. Аёл шўрқ-шўрқ йиғлаб, аҳён-аҳён синиқ илжайганча Латифга кўз ташлаб қўяди. Латиф ҳануз ҳангу-манг, катта-катта очилган кўзлари пир-пир учади, оғзи нима очик.

- Демак, ўша чўчқа сизнинг эрингиз экан-да?!

- Ҳа, ҳа, - деди Розия титроқ тўла товушда. – Сиз ўша исқиртни ўлдириб мен шўрликка қанчалар яхшилиқ қилганингизни билмайсиз, Латиф ака! Мени балолардан қутқардингиз. Яратганга шукур, дунёда сиздек мард, номусли эркаклар ҳам бор.

Латиф ҳануз анқовланиб турган куйи ўзича эътироз билдиришга, «уни мен ўлдирганим йўқ» дейишга чоғландию, бироқ тағин ботина олмади.

- Розияхон, мен... мен...

Аёл ошкора меҳр билан эркакнинг титраётган қўлларини кафтига олди.

- Биладан, Латиф ака, сиз ҳам қаттиқ изтиробдасиз. Бир... бир беномус суюқоёқнинг иснодига қолдингиз. Лекин... лекин, унутманг, келажак ҳали олдинда. Сиздай оққўнгил, ориятли инсоннинг қадрига етадиган аёл ҳамиша топилади. Ишонинг, ўша аёл бир умр чўрингиз бўлишга ҳам рози.

Латиф Розиянинг қўлидан қўлини оҳиста бўшатиб оларкан, теваракка аланг-аланг қараб олди.

- Розияхон, биласиз, мен... мен қочиб юрибман.

Унинг гапи тугамасдан аёл алланима эсига тушгандан сапчиб туриб кетди. Унинг туйқус ҳаракатидан чўчиб тушган Латиф ҳам ирғиб турди. Розиянинг боя ёлвориб турган кўзлари катта-катта очик, гўё қичкириб юборишдан кўрққандай бир кафти билан оғзини тўсган.

- Айтганча сизни... – деб ваҳимали пичирлади у, - сизни излаб юришибди-ку?! Вой, энди нима қилдинг-а?!

- Тўғриси, бошим қотиб қолди. Россия томонларга қочиб кетсамми деб турибман.

Розия бир зум ўйланиб тургач, туйқус жонланди.

- Яхши фикр, Латиф ака, жуда тўғри. Мен Новосибирск поездига чипта ундираман.

- Поезд қачон бўлади?

- Эртага кечқурун.

Латиф ҳафсаласи пир кайфиятда минғирлади:

- Уф-ф, унгача-чи, унгача қаерда жон сақлайман.

- Унгача меникида яшириниб тура қоласиз, ҳеч ким шубҳаланмайди. Мен ҳозир сумкамдан уй калитларни опкеламан, ҳозир. Сиз жиндек кутиб туринг.

Аёл ҳовлиққанича кета бошлади.

- Розияхон. – деди Латиф титроқли бир товушда.

Аёл таққа тўхтаб, ортига қайрилди.

- Лаббай, ака.

- Розияхон, овора бўлманг, - деди Латиф аёлга яқин бориб, - мен ўзимни органга топширишга қарор қилдим. Бу ёғи пешонамдан, бир бошга бир ўлим, дегандай.

Розия туйқус ўзини эркакнинг қучоғига урди.

- Йўқ, Латиф ака, йўқ!

Аёлнинг чинқирганнамо товуши бироз наридан ўтиб кетаётган икки милиция патрулининг диққатини тортди. Уларғунғир-ғунғир гаплашиб боришаётган жойида таққа тўхташди. Ўзаро маъноли-маъноли кўз уриштиришди. Чинқирikli «Йўқ! Йўқ!» келган томон аланглашди.

- Аёлни зўрлашмоқчи шекилли, а? - деди новчароқ милиция ходими дарахтлар орасига сергаклик билан тикилиб.

Шериги қизиксинди.

- Юр-чи, нима гап, суриштирамиз.

Улар эҳтиёткорлик билан бир-бирининг пинжига тикилган эркак ва аёлга яқинлашдилар.

- Эй, аёлни қўйвор! – деди новча милиция ходими.

Шериги гўёки ёнида тўппонча чиқармоқчи бўлди.

- Қилиқ чиқарсанг, отаман.

Розияни шоша-пиша қучоғидан бўшатиб, қочишга шайланган Латиф қалт-қалт титраганича қўлларини кўтарди. Розия жикқа ёш кўзлари билан гоҳ милиция ходимларига, гоҳ Латифга илтижоли термулди.

* * *

Вақтинчалик ҳибсхонанинг қулфлари шарақлаб очилди. Сочсоқоли ўсиқ, кир-чир Латифни икки милиция ходими етаклаб чиқишди. Ва узун йўлак бўйлаб тергов бўлимига бошлаб кетишди.

Латиф изтироб ва таҳликада. Кўз ўнгида Абрай лочин, хаёлида унинг танбеҳли сўзлари: «Тоғанга тортмабсан, ўв, бола... Ўзинг мен ўлдирдим деб боришинг керак эди».

- Йўқ, тоғамга тортганман, - беихтиёр димоғида пичирлади Латиф. – Ҳа, ўлдирдим дейман.

Маҳбусни ўртага олиб кетаётган қўриқчилар унинг афтига ажабсиниб кўз ташлашди.

- Эй, нима деб тўнғиллаяпсан, - деди бири. – Ким билан гаплашаяпсан?

- Жин билан.

Орқадаги қўриқчи у ён-бу ён жиддий қиёфада аланглади.

- Бу ерда гаплашиш мумкин эмас.

Улар яна пича юришгач, қора дерматин қопланган эшикка кўндаланг бўлишди. Олдинда бораётган қўриқчи ичкарига бош сўқиб ахборот берди.

- Олиб киринг, - деди темирдек жаранглаган бир овоз.

Қўриқчилар Латифни ичкарига киритиб юбориб, ўзлари йўлакда қолишди.

Хона торгина эди. Оддий жиҳозланган. Тўрдаги жигартус стол ортида катта лейтенант Шербек Узоқов жиддий бир қиёфада ўтирибди.

- Марҳамат, ўтиринг, Мирзаев.

Латиф саросима билан кўрсатилган жойга чўкди. Узоқов унга синчков-синчков тикилди.

- Нега қочиб юрибсиз, Мирзаев?

- Қочганим йўқ. – деб тўнғиллади Латиф.

Шербек худди тарсаки туширмоқчидай у томон илкис энгашди.

- Ёлғон, ўз хонадонингизда Тўлаева Амирани ва Мавлонов Абдуғанини ўлдириб, сўнг жуфтакни ростлагансиз. Бунга бизда етарли далиллар бор.

Латиф терговчига катта-катта очилган кўзларини пирпиратганча термулди. Бир зум Узоқов ўрнида Абрай лочин жонланди, унинг сўзлари кулоқлари остида жаранглади. «Тоғангга тортмабсан, ув, бола. Мен ўлдирдим деб ўзинг боришинг керак эди...»

- Йўқ, асло... – беихтиёр минғираб юборди Латиф.

Шербек ажабланди:

- Тушунмадим. Нима деб ғулдирадингиз?

- А? – деди Латиф туйқус уйқудан чўчиб уйғонгандай, терговчига анқаяр экан, - нима?

Шербек истехзоли кулимсиради.

- Йўқ! – деди Латиф жон ҳолатда. – Ҳаммаси ёлғон. Уларни мен ўлдирганим йўқ.

- Хўш, буни қандай исботлайсиз.

- Исботим йўқ, - деди Латиф бўшашиб. – Лекин мен ўлдирмаганман.

- Хўп, унда воқеа қандай содир бўлганини айтиб беринг.

Латиф бир чеккага хомуш тикилиб чуқур тин олди...

Чамаси бир соатлардан сўнг Шербек Узоқов подполковник Манзура Ҳамидовнанинг ҳузурига тантанавор кириб борди.

- Манзура Ҳамидовна, Мирзаев Латифнинг кўрсатмалари диктафондаги ёзувларга тўла-тўқис тўғри келди. Мана, - катта

лейтенант қоғоз тахламини бошлиғи томон суриб қўйди, - ёзма ҳисоботда ўша воқеа жараёнини тўла баён қилинган.

- Шунақаи, - деди подполковник аёл, - бироз ўйчан, сўнг жилмайди, - у ҳолда яхши. Биринчи чигал ишни муваффақиятли ҳал қилганингиз билан табриклайман. Хўш, иккинчи масала нима бўляпти?

- Бу иш ҳам тезда ҳал бўлади.

- Раҳмат, укажон. Ғайрат қилинг.

Улар бир-бирига мамнун жилмайиб қўйишди.

* * *

Тушга яқин ички ишлар идорасининг кириш йўлагида Розия пайдо бўлди.

- Хўш, хизмат? – деб сўради навбатчи.

Аёл чақирув қоғозини узатди.

- Мени катта лейтенант Шербек Узоқов чақиртирган эди.

- Марҳамат, ўтинг.

Айни пайтда Шербек Узоқов ўз хонасида аллақандай қоғозларни узоқ қоралади-да, қаршисида бош эккан куйи хомуш ўтирган Латифга юзланди.

- Мирзаев, умуман, сиз озодсиз. Аммо чақиртирилган вақтда тағин бир-икки келиб кетишингизга тўғри келади. Баъзи бир расмийатчиликларни ўтказишимиз шарт.

Латиф ҳангу манг қотди. Юз-кўзларига қувонч ва ҳаяжон қалқиб чиқди.

Кўп ўтмай уни бошқа хонага ўтказишди. Бу ерда Розия хаёлчан ўтирарди. У Латифни кўриб бир қалқиб тушди.

- Учрашган жойимизни қаранг-а, - деди қочоқ эркак илжайиб, - сиз нима қилиб юрибсиз бу ерда?

Розия пичирлади.

- Ҳали кейин айтаман. Сиз-чи? Сизни озод қилишдими?

- Ҳа, - деди Латиф томоқ қириб, унинг овози алланечук тантанавор чиқди, - далиллари йўқ экан.

- Вой, қандай яхши!

- Тиш-ш... — дедди Латиф лабига бармоқ босиб.

Бироздан сўнг хонага Шербек Узоқов икки милиция ходими билан кирди.

- Ҳозир иккинги... жасадларни таниб-тасдиқлашингиз керак. Сўнг бу кўнгилсиз маш-машага чек қўямиз.

Гўё бегоналардай хурпайишиб ўтирган Розия ва Латиф ўзаро маъноли кўз уриштириб олишди.

Терговчи айтган расмиятчилик анча давом этгач, ниҳоят, улар идора ҳовлисига чиқишди. Розия ва Латиф ёнма-ён, мамнун қиёфада одимлашар эди. Шу чоғ ҳовлига кириб келган, милицияга тегишли машина эшиклари очилиб, қўриқчилар қуршовида Абрай лочин тушди. Қўллари кишанланган. У Латиф ва Розиянинг ёнидан ўта-ўта бир зум тўхтади. Кинояли илжайганча бош чайқади.

- Роса топишибсизлар-ку, а...

Қўриқчилар Абрай лочинни юришга ундашди. Латиф ва Розия унинг гапларига тушинмагандай, ортидан таажжубланиб қараб қолишди.

* * *

Пешин пайти. Боғнинг овлоқ бир чеккасида кимнидир бетоқат кутиб турган, пўримгина кийинган Латиф соатига тез-тез қараб қўярди. Дарахтдан-дарахтга паналаб, қувонч ва ҳаяжонда ял-ял яшнаб Розия унинг орқа томонидан яқинлашди.

- Яхши йигит, йўл бўлсин?

Латиф чўчиб ортга бурилди. Розияни кўриб мамнун илжайди.

- Фарғарага.

- Фарғаранинг поезди аллақачон кетиб бўлди-ю?!

- Наҳотки?! - деди Латиф аёлнинг қўлидан тутиб. — У ҳолда Новосибирскка!

Улар баб-баравар қаҳ-қаҳ отиб кулишди. Бир-бирларига сирли, ишвали тикилишди. Ногоҳ Розия жиддий ва маъюс тортиб Латифнинг кўксига бош қўйди. Сўнг ўйчан пичирлади:

- Аёлга эркак севгисидан, пок муҳаббатидан бошқа нарса керак эмас.

Латиф нўноқлик билан унинг сочларини силаган бўлди.

- Юрагимнинг тўри сизники, Розияхон.

Улар шу ҳолатда узоқ туриб қолишди. Сўнг Розия яна секин пичирлади.

- Кетдикми?

- Кетдик.

* * *

Розиянинг уйи анча кенг ва шинам эди. Латиф даҳлизда чой хуплаб, мамнун ва масрур ўтираркан, бунга иқрор бўлди. Розия суратлар альбомини топиб келтириш учун ичкарида куймаланиб

юрарди. Ногоҳ у собиқ эри яшириб кетган банк дафтарчасини топиб олди. Ранг кути ғазаб ва нафратдан ўзгарди.

- Латиф ака, - деди у даҳлизга чиқиб, - ёнингизда гугурт борми?

- Зажигалка бор, - деди Латиф чўнтак ковлаб, - Нимага керак эди?

Розия банк дафтарчасини жирканганнамо кўрсатди.

- Бу ўша пуллар. Ҳали сизга айтиб бергандим-ку, ўша ифлоснинг жамғармаси.

Аёл «зажигалка»ни ўт олдирди. Банк дафтарчасини ёқиб юборишга чоғланди. Латиф ҳангу манг, ваҳима билан кузатиб турарди.

- Бахтимиз учун, Латиф ака!

Эркак бир интилиб аёл қўлидан банк дафтарчасини юлқиб олди.

- Нима қилаяпсан, аҳмоқ?!

- Нима?! – Розия бир лаҳза донг қотиб қолди. – Бу... анови маҳлукдан қолган! Кўрарга кўзим йўқ. Нафратланаман.

Латиф банк дафтарчасини бамайлихотир чўнтагига тикди.

- Қўйсангиз-чи, ит теккан билан дарё ҳаром бўлмайди.

Розия унга ҳангу-манг, кўзлари катта-катта очилган куйи анча пайт тикилиб қолди. Сўнг, хувв, бир пайтлардагидек қаҳ-қаҳ отиб кулди. Латиф ҳиринглаб унга қўшилди.

Луқмон БЎРИХОН